

Vogelwaarnemingen – Regio Zuid Antwerpen

1 mei - 31 juli 2014

Luc Van Schoor



Dit driemaandelijks verslag belicht, met enige commentaar, enkele opmerkelijke soorten of feiten.

Tijdens deze periode werden in de ARDEA-regio 1759 waarnemingen ingevoerd door 63 waarnemers. ARDEA dank alle waarnemers die binnen onze regio hun waarnemingen hebben ingestuurd. * Deze gegevens vormen een nuttige infobron voor allerlei opzoekingen. We zouden graag kennis maken met alle waarnemers en ze, zo mogelijk, betrekken in onze regionale werking. Wie graag op de hoogte wil van de ARDEA activiteiten en projecten stuurt best een seintje naar luc.vanschoor@scarlet.be.

(*) voor afbeelding ARDEA werkgebied zie <http://ardea.hobokensepolder.be/> onder vogelwaarnemingen.

Soortenbespreking:

Kleine zilverreiger

Van eind juni tot eind juli werden 4 waarnemingen ingevoerd op "waarnemingen.be". Het betreft telkens een zittende of overvliegende vogel in of nabij de Hobokense Polder. (DJ, BM, WM en LS). Als gevolg van de strenge vorstperiode tijdens de winter 2012-

2013 is het aantal pleisterende vogels in Vlaanderen sterk teruggelopen. Het ziet er naar uit dat deze soort, die een voornamelijk zuiderse verspreiding in Europa kent, niet voldoende koudebestendig is. Gevolg hiervan is dat zowel het aantal broedgevallen (een 20-tal in Vlaanderen) als het aantal pleisterende vogels afnam.

Waarschijnlijk hebben de meeste kleine zilverreigers de laatste zachte winter overleefd. Het blijft niettemin een zeldzame broedvogel in ons land.

Zwarte ooievaar

Op 1 juni cirkelde een zwarte ooievaar boven Hove en vloog dan verder richting Mortsel (JD). Tijdens het broedseizoen, tussen mei en augustus, worden er in Vlaanderen en Nederland meestal jonge nog niet broedrijpe vogels gezien. De huidige populatie in Hoog-België (Ardennen en Oostkantons) wordt geschat op een 100-tal broedparen. Deze schuwe en kwetsbare broedvogel van uitgestrekte bossen, die zijn voedsel zoekt in kleine beken, langs vijvers en moerassen, is in ons land toegenomen door een actieve bescherming van de soort en zijn biotoop. De zwarte ooievaar doet het tegenwoordig trouwens goed in de meeste westerse en zuiderse Euro-

pese landen. Er werden de laatste jaren in Vlaanderen en in Nederland al verschillende volwassen pleisterende vogels waargenomen. Een toekomstig broedgeval lijkt daarom niet uitgesloten !

Bahamapijlstaart

Een adulte vogel op 29/5 langs de Groenenhoek in Aartselaar (BDK). Deze Zuid-Amerikaanse exoot wordt meestal als voliëre- en vijvervogel gehouden. Gezien deze tropische eend niet winterhard is, is hij in onze streken, zonder beschutting, geen lang leven beschoren.

Wespendief

Gedurende de volledige periode werden 35 (40 ex) waarnemingen ingevoerd waarvan 11 tussen half juni en half juli - tijdstip van de normale broedtijd. Het betreft meestal solitaire vogels maar in de genoemde periode werden enkele keren 2 en zelfs 3 vogels samen gezien te Hove/Boechout (JD).

Wespendieven zijn bij uitstek thermiekvliegers die als specifieke zomergasten pas tegen half mei in hun broedgebied terugkeren. Ze trekken bij gunstig weer in losse groepen door. Vermits jonge vogels tot hun tweede levensjaar in Afrika verblijven zijn het meestal adulten of subadulten die hier doortrekken of tot broeden komen. Pas vanaf hun derde jaar zijn deze vogels geslachtsrijp. Exemplaren die tussen half juni en half juli in onze regio te zien zijn, betreffen vogels die niet geslachtsrijp zijn en dus nog geen vast territorium bezitten, ofwel paren die tot broeden overgaan.

Het is zeker niet uitgesloten dat de wespendief als uitgesproken bosvogel in onze regio broedt. De omgeving van het Uilenbos/domein Moretus en domein Klaverblad/Cleydael/Hof van Hemiksem vormen mogelijk een geschikt biotoop voor deze - bij uitstek - voedselspecialist.

Kwartel

De twee nachtelijke waarnemingen van een roepende vogel op 20 en 25 mei (LJ) nabij de plaats voor nacht



Zwarte ooievaar in Hove - Foto: Julien Dua



Draaihals - Foto: Luc Van Schoor

vlinderonderzoek van de Hobokense Polder zijn wel merkwaardig. De trekperiode loopt immers normaal vanaf augustus, maar tijdens warme lenteperiodes vliegt een aanzienlijk aantal zuiderse broedvogels verder noordwaarts tot zelfs in Nederland. Mogelijks hebben vogels die ons in de vroege zomer bereiken al eerder op het jaar verder zuidelijk gebroed. Sommige laat aankomende vogels kunnen bv. jongen zijn die in hetzelfde voorjaar in Noord-Afrika geboren zijn *. De schuwe kwartels zijn uitsluitend nachttrekkers. In onze regio worden ze slechts sporadisch waargenomen. Op 30 juni 2009 hoorde ik 's nachts (0.45u) bij warm en windstil weer, een overvliegende vogel 4 maal roepen (wijk Koornbloem/Wilrijk). Kwartels, zowel broeders als pleisteraars, die ter plaatse roepen worden bijna uitsluitend in open agrarische of heidegebieden waargenomen, zoals in de Antwerpse Kempen en in het Groot Schietveld te Brecht. Gezien het afwijkend biotoop, met een vrij gesloten bos- en struikbegroeiing, zijn beide lente-waarnemingen in de Hobokense Polder bijgevolg vrij uitzonderlijk.

(*) Mark Herremans, Atlas van de Vlaamse Broedvogels 2004.

Draaihals

Tijdens een rondje broedvogelinventarisatie op 7 juni kon ik in een bebost gedeelte van Petroleum Zuid (ten zuiden van de Lakweg) een draaihals waarnemen. De vogel riep

een 3-tal keren en ik kreeg hem even te zien tussen het bladgroen. Temidden en langs dit bos- en struikgedeelten bevinden zich open en zanderige plekken waar, o.a. mieren, zijn geliefkoosd voedsel, voorkomen. Gezien de meeste draaihalsen in mei doortrekken, is het vrij ongewoon om deze schaarse soort hier nog roepend in juni aan te treffen. Er werden in juni slechts 6 waarnemingen in Vlaanderen opgetekend (waarnemingen.be).

De waargenomen vogel was daags nadien niet meer te bespeuren. Het ging vermoedelijk om een ongepaard mannetje dat slechts tijdelijk op de plaats aanwezig was.

Grauwe vliegenvanger

Deze onopvallende zangvogel werd in de maand juni 13 keer waargenomen. Het ging telkens om 1 à 2 vogels op dezelfde (broed)plaats als vorige jaren, langs de Groenenhoek in Aartselaar. (PH, WVS, KDK, PB en LVS). Op 11 juni werd een paar gespot en op dezelfde plek werden op 22 juni voortdurend bedelroepen gehoord, wat wijst op een geslaagd broedgeval.

De ingrediënten voor een geschikt biotoop zijn er aanwezig; een zonnige tuin met hogere bomen en enkele fruitbomen in en rond open grasveld en moestuin. Daarenboven zijn er voldoende beschutte plekkjes onder dakoversteken die geschikt zijn voor een nestplaats.

Wij vragen ons af of deze in aantal afnemende soort, nog elders in de regio voorkomt. Door zijn onopgemerkt gedrag is het best mogelijk dat de grauwe vlie-

genvanger wel eens over het hoofd wordt gezien. Nieuwe waarnemingen zijn dus zeer welkom.

Wielewaal

Op 25 mei zong een mannetje in de Hobokense Polder (DJ, ML). Het betreft zo goed als zeker een tijdelijke pleisterende doortrekker. Broedvogels worden zingend tot in juli waargenomen in geschikte biotopen. Deze schuwe bosvogel die in Vlaanderen vooral in populierenbossen broedt, is de laatste tientallen jaren duidelijk afgenomen. Deze achteruitgang is het gevolg van verlies van geschikte biotopen, inkrimping van zijn hoofdvoedsel (o.a. grote rupsen, vlinders en meikevers) en spijtig genoeg ook door het schandalige afschot in zuiderse landen (o.a. Malta) waar de soort in voor- en najaar doortrekt.

In het volgend vogelverslag (augustus/oktober) worden in het kader van het toekomstend ARDEA Uilenonderzoek 2015, ook waarnemingen van o.a. steenuil uit de besproken periode opgenomen.

Waarnemers:

DJ - Danny Jonckheere, BM - Bert Mertens, WM - Wim Mertens, LS - Luk Smets, JD - Julien Dua BDK - Bart De Keersmaecker LJ - Leo Janssen, PH - Peter Hofman WVS - Wout Vande Sompele KDK - Kris De Keersmaecker PB - Peter Bastiaensen, ML - Marnix Lefranc, LVS - Luc Van Schoor



Grauwe vliegenvanger op de Groenenhoek in Aartselaar Juni 2014 - Foto: Wout Vande Sompele